

Chikako Shigemuri:

Zaradi ljubezni v Ljubljano

Prišla je z Daljnega vzhoda, kjer je domala vse drugače in vendar si je v Ljubljani ustvarila svoj drugi dom. Govori pravilno slovensko, le sičnike mehko izgovarja, da jo je naravnost prijetno poslušati. Piše se Shigemuri – Bučar, ime pa ji je Chikako, kar bi v prevodu iz japonsčine pomenilo Dekle tisoč vonjav. V Ljubljano jo je pripeljala ljubezen.

»Moja pot do Slovenije je bila precej vijugasta. S starši sem živel v Kaliforniji, kjer sem imela za prijateljico Slovenko. Z njo sem prišla sem na počitnice in tu sem spoznala moža. Pravzaprav sva sprva želela živeti na Japonskem, vendar je pri nas težko za tujca, da se vživi v naš način življenja,« ja začela svojo pripoved drobna, skoraj vedno se smehljajoča Chikako.

V Ljubljani živi že četrto leto in tudi študira četrti letnik germanistike na Filozofski fakulteti. To je sila marljivo in natančno dekle. V smehu mi je dejala, da ji je bilo spočetka najbolj nerazumljivo naše navzkrižje z uro, saj kar naprej vsi zamujamo.

»Sveta nebesa, saj sploh ne veste, kaj je točnost,« je vzklíknila, medtem ko mi je nalivala skodelico japonskega čaja, kajti Japonci pijejo čaj kot mi kavo ali vino, tudi med obedi.

Za moža in zase sicer zdaj kuha bolj po slovensko kot po japonsko, a njena kuhinja diši po njeni domovini.

»Prijateljcem včasih skuham kaj našega, a kaj ko je naša hrana povsem drugačna od vaše in je tudi ne morem nikjer kupiti. Namesto krompirja je pri nas riž; namesto mesa ribe, vsaka jed pa sloni na sojini omaki,« je razlagala.

– Kakšna se vam zdi naša hrana?

CHIKAKO SHIGEMURI

»Precej težka je in obilna,« je odgovorila in hkrati povedala, da ima zelo rada krvavice in narodne jedi.

– Kako vas ljudje jemljejo kot tujko?

»Ljudje so zelo prijazni, radi pomagajo in tudi radodarni so, kar me je posebej presenetilo. Dobro se počutim med vami, včasih pa se mi toži po kalifornijskih prijateljicah in po Tokiu. Slovenija je namreč moja tretja domovina.«

In tej tretji domovini se je tudi prilagodila, vseč ji je naša družbena ureditev, naša literatura, zlasti pravljice, ki jih prevaja v japonsščino. Seveda pa je dodala, da ima vsaka od njenih treh domovin svoje sončne in svoje senčne strani. O primerjavi položaja žensk v Jugoslaviji in na Japonskem, je menila, da bi težko prišli do jasno začrtanih meja, ker položaj žensk v določeni deželi pogojuje že sama družbena ureditev.

A. ADAMIČ

tudi mi nekako izenačili z drugimi poklici, kar zadeva osebne dohodke in druga vprašanja. Toda odnehali nismo. Marsikdaj, velikokrat, smo se morali odpovedovati svojemu zasebnemu življenju, svojim malim radostim, zaradi službe, ki smo jo opravljali.

No, končno so me po treh letih službovanja na Reki premestili v obmejno carinarnico na Jesenice, kjer sem podobno kot na Reki ostala tudi tri leta. Jesenice so pač obmejna carinarnica in tako sem se tudi tukaj ogromno novega naučila in veliko videla ter dobila bogate službene izkušnje. Povsem normalno je bilo, da sem si želela priti v Ljubljano in čim bližje svojega doma; sem namreč doma iz Loža. Trudila in trudila sem se, ter naposled bila le premeščena v Ljubljano leta 1953, kjer sem opravljala vse mogoče carinske posle in še bolj poglobila strokovno znanje ter izkušnje. Leta 1962 sem bila postavljena za vodjo splošnega odseka carinarnice, pred šestnajstimi leti pa na mesto, kjer sem sedaj. Pod moj delokrog spada ljubljanska carinska pošta z vsemi svojimi opravili, vsi carinski posli v zvezi z železniškim prometom in pa opravila carinskega značaja na Gospodarskem razstavišču. Prostori, ki nam jih je dalo podjetje za ptt promet Ljubljana, so čisto udobni, a so še vedno provizorij. Ko bo urejeno urbanistično vprašanje okrog nove avtobusne postaje in vsega, kar je okrog nje, se bodo tudi naši delovni pogoji in prostori posodobili, tako kot se

spodobi vsaki carinski službi po svetu.«

»Maloprej ste me vprašali, kako moja družina gleda na poklic, ki ga opravljam. Lahko rečem, da z vsem razumevanjem, mogoče tem bolj zaradi tega, ker nisem mogla biti z njo toliko, kot ženske drugih poklicev. Povsod so potrebne žrtve, na eni in na drugi strani. Toda v vsem tem je nekaj lepega in mladim šolanim dekletom ne bi čisto nič oporekala, ko bi se odločile za poklic carinika. Tako zanimiv, pester in lep je, da človeka vsega pritegne. Ob osmem marcu ne bi hotela izreka ti velikih besed, hotela bi le reči, da je kljub vsemu delo ženske izredno naporeno in težko, prav tako njeno življenje, če ga vzame s primerno resnostjo in ko govorimo o enakopravnosti, naj bi se moški tega v popolnosti zavedali.«

Ob koncu pogovora tovarišica Vida ni mogla, da ne bi dodala nekaj, kar je kani lo kot kapljica pelina v čašo njene ljubezni do svojega poklica. »Veste,« je dodala nazadnje, »boli me, ko vidim, da nas ljudje gledajo postrani, se nas boje in nasploh imajo carino za velik nebodigatreba. Tudi mi smo samo ljudje, predstavljamo državo in tej družbi smo resnično potrebni, samo da vsi tega ne uvidijo tako, kot bi bilo treba. Če govorim o naši carinarnici, še vsakomur smo naredili uslugo, storili smo vse, kar je bilo v naših močeh, nismo se vedli nikdar birokratsko, imamo najmanj reklamacij. In tako bomo počeli vselej, ker smo najprej ljudje in šele nato cariniki.«

TADEJ BRATOK

TATJANA KOŠIR:

Slikarka iz klavnice

Malce nenavaden naslov, kaj? Pa čisto drži: Tatjana Košir dela kot diplomirani inženir živilske tehnologije v Mercatorjevi Tovarni mesnih izdelkov v Ljubljani, v prostem času pa kaj rada prime za čopič. Njen lastni izraz dozoreva vse bolj in to se pozna na njenih novejših delih.

Tatjana je skromna, resna in zadržana pri svojem delu. Z veseljem in ljubeznijo ga opravlja že od vsega začetka, ko je leta 1975 po končanem študiju na biotehnični fakulteti v Ljubljani našla zaposlitev v Tovarni mesnih izdelkov.

»Priznam,« pravi Tatjana, »da nikdar niti pomislila nisem na takšno delo, kakršno me je čakalo. Ko sem vpisala študij živilske tehnologije, sem mislila, da bom delala v kakšnem laboratoriju. Ne, niti pomislila pa nisem na to, da me bo življenje pripeljalo v klavnico. Že od nekdaj nisem marala mesa.«

Star pregovor pove, da se zarečenega kruha največ poje. In tako je Tatjana Košir zdaj že polnih šest let prav tam, koder je seveda največ opravka z mesom.

»Delam na področju trajnih mesnih izdelkov. Teoretični del tega dela je priprava receptov, seveda v sodelovanju z mnogimi sodelavci.«

»Če prav razumem, si neke vrste 'kuharka'. Pripraviš recepte in...«

»Da, potem v predelavi pač napravijo izdelek za pokušino. Seveda vse skupaj ne gre tako hitro. Ni na primer vseeno, kateri del mesa je namenjen izdelku. Važna so razmerja med takšnim in drugačnim mesom, pomembne so maščobe, začimbe in drugi dodatki. Pri vsem tem sodelujejo še tehnični vodja, vodja proizvodnje in predelave, pa seveda komerciala.«

Obdelava mesa mora teči po točno določenem postopku, ki je predpisan za trajne izdelke. Morda se bo komu zdelo čudno tole; vendar povsem drži: trajni mesni izdelki se pripravljajo iz zmrznjenega mesa. Pripravljena masa se nato polni v ovitke in nato grede salame v sušenje oziroma zorenje v klima celice.

Govorim z njo o delu, kakršnega opravlja v Tovarni mesnih izdelkov. Misli pa mi že uhajajo na drugo temo. Tatjana sem povabil na pogovor tudi zaradi tistega drugega, zaradi slikarstva. To je njen konjiček in rada sede za platno. Seveda ne dan za dnem, kajti nek poseben navdih za ustvarjanje te ne obide vsak dan.

Tatjana je rada risala že v šoli. Na papir, pa steklo je tudi uporabljala in vedno si je želela »ta prave« barve, platno in slikarske čopiče. Resneje se je začela ukvarjati s slikarstvom pred sedmimi leti. Že leto kasneje je v okviru društva Likos iz

TATJANA KOŠIR

Murske Sobote na skupinski razstavi postavila na ogled eno delo. Leta 1980 je Društvo likovnih samorastnikov v Ljubljani pripravilo razstavo, tam pa se je Tatjana predstavila že s štirimi deli.

Čas je šel naprej. Tudi njena ustvarjalnost in seveda hotenja, pa želje. Lani se ji je uresničila ena izmed največjih: pripravila je prvo samostojno razstavo v poslovalnici Mercator Turista v Ljubljani, na kateri se je predstavila z ducatom svojih del. Konec novembra je razstavljala v restavraciji Močilnik na Vrhniki, prav v teh dneh pa se na samostojni razstavi predstavlja že tretjič. Svoja dela je postavila na ogled v hotelu Radin v Radencih.

Tatjana Košir se je v začetnem iskanju zatekla v abstraktnost, ki se je kasneje izkristalizirala v bogati barvitosti toplih barv, prenešana v cvetje in krajine. Njen stil slikanja je kolorit mehko, povsem povezan z naravo njene psihe, izraz pa povsem razpoloženski, čustveno povezan z ritmom življenja. Tatjana Košir ima svoj spekter barv. Mnogo uporablja rjave tone, dodaja jim neapeljsko rumeno, pa oker, oranžno, angleško rdečo, rada ima črno. Bele, zelene in modre ni.

»Kako nastane slika? Koliko časa porabiš zanjo?«

»Včasih gre hitro. Napravim skico, jo malce popravim, sedem k platnu in čez teden dni, morda malo več, je dela konec. Pa ne gre vedno tako. Vse je odvisno od razpoloženja. Če sem vesela, to sem opazila sama, slikam v svetlejših tonih. Temnejši izražajo tisto drugo. Takrat delo tudi dlje časa traja, tedne, mesece, morda vse leto...«

Nekaj več kot dvajset del je napravila doslej. Nekaj slik je podarila svojim, pa prijateljem, nekaj jih je tudi prodala. Nekatere ima doma, ostale bodo pri hiši in pravi, da jih ne da za noben denar.

MILÉ BITENC

DOGOVORI / 5

Vida Fröhlich:

Radi imamo svoj poklic

Ko sem razmišljala, drage moje bralke, kaj naj vam napišem za osmi marec, da ne bo zvenelo izumetnično, v smislu »samo da je«, da ne bi nekaj pleteničil o emancipaciji žensk in o vseh tistih stvareh, ki jih sicer moški ob osmem marcu imamo polna usta, naslednji dan pa kar pozabimo, sem prišel na zamisel, ne sicer čisto novo: nekaj konkretnega, nekaj, kar se nekje in z nekom vsak dan dogaja, pa gre to kar tako mimo nas, ne da bi to opazili.

Ni naključje, da sem za ženski praznik povabil na klepet Vido Fröhlich, šefinjo carinske izpostave na ljubljanski pošti. Večkrat sem jo prej videval, kako v carinski uniformi tobačne barve z resnostjo in dostojanstvom opravlja svoje delo, a hkrati s človeško toplim nasmeškom rešuje zamotana carinska vprašanja in ustreže, če je le mogoče in v okviru zakona, vsaki stranki.

Srečala sva se v njeni pisarni. Pogovor je sprva stekel nekako zadržano, skorajda uradno, toda bolj ko je tovarišica Vida postajala to, kar je, bolj je odlagala svojo strogost in na koncu sva bila oba to, kar sva: človeka, ki se srečata, da se marsikaj pogovorita. Pogovor je potekal bolj in bolj kot klepet, neformalen, človeški, dialog skratka.

»Štirintrideset let je tega, kar nas je deset mladincev, med katerimi smo bila tri dekleta, odšlo po nalogu takratne republiške vlade na enoletno carinsko šolo v Zemun«, je pričela Vida Fröhlich. »Tedaj sem delala kot pripravnik na davčni upravi in kar določili so nas, da bomo postali cariniki. Lepi in tudi hudi časi so bili takrat. Zvezna uprava carin ni razpolagala z mladim kadrom, delo carinikov so opravljali starejši ljudje, med katerimi, za tedanje pojmovanje, niso bili vsi družbenopolitično neoporečni. Bili smo prva generacija mladih carinikov, iz vse države skupaj nas je bilo triinštirideset na šolanju. Istočasno smo bile tri mladinke prve carinice v novi Jugoslaviji in z velikim ponosom smo po končanem šolanju oblekle uniforme, ki so bile tedaj modre

VIDA FRÖHLICH

barve. Bilo je podobno kot v vojski. Čisto nič nismo mogli izbirati, kam nas bodo postavili na službena mesta. Za sebe lahko rečem, da sem imela srečo, ko so me poslali na carinarnico na Reki. Tam sem se spoznala s svojim poklicem, starejši kolegi so bili do mene izredno tovariški, pomagali so mi, kjer se je le dalo in prav počasi sem tako vzljubila svoj poklic, da mi je prirasel k srcu. Za noben denar ne bi hotela biti drugo kot carinik in če bi še enkrat izbirala svoj poklic, bi se odločila za istega. Nagnjenost do tovrstnega dela je ostala enako velika vse do današnjega dne.«

»Veste, takrat po vojni, v časih obnove domovine, stvari še zdaleč niso bile rožnate, še najmanj pa v našem poklicu,« je nadaljevala tovarišica Vida. »Naši osebni dohodki, takrat smo temu po domače rekli plače, so bili med najnižjimi, življenjski pogoji so bili izjemno slabi, dela pa toliko, da smo praktično garali od jutra do večera. Spominjam se dobro, kako je bilo z našim stanovanjskim vprašanjem. Zelo slabo. Tudi po pet carinikov je spalo v eni sami sobi. In zamislite si, da so tako slabe razmere v naši carinski službi trajale vse do leta 1974, ko smo se